

sko gladino, tako, da ga tudi najvišji val ne more doseči. Vsa konstrukcija je dobro zasidrana in se more le malo premakniti.

Novi postajni otoki imajo že svoja postajna imena. Postaje se glase iz Evrope proti Ameriki: Rolls, Phillips, Henson, Mar-Grave, Marin, Wright, Chanute in Langley.

Po podrobno izdelanem načrtu, ki predvideva že popoln vozni red, zapusti aeroplan ob 6. zjutraj Newyork. Ob 9.45 dospe do prvega otoka, ob 13.45 na drugo postajo, kjer poletniki obedujejo v tamošnji restavraciji. Drugo jutro zajtrkuješ na postaji Phillips in ob 16.30 si v Plymouthu na Angleškem. Vsa vožnja traja po vsem voznem redu 34 ur in pol. Načrt predvideva celo ekspresna letala, ki se ustavijo na vsakem drugem otoku in bodo preletela ocean v dobrih 24. urah.

Na vsakem umetnem otoku se nahaja velikanski svetilnik, ki ga je mogoče videti po noči več sto milj daleč. Seveda ima vsaka postaja veliko brezžično stanico, velike delavnice za popravila in tudi modern hotel, ki nudi potnikom sredi oceana vso komodnost.

Inženir Armstrong je izračunal, da bo vseh osem otokov stalo 18 milijonov dolarjev, z izdatki za letala in druge potrebščine pa skupaj 30 milijonov. To je za šest milijonov dolarjev manj kot za tri moderne prekomorske brze parnike. Armstrong računa, da se bo po tej progi prevažalo na leto vsaj v začetku, po 160.000 potnikov in več tisoč ton pošte in ekspresnega blaga. Voznina bi znašala za potnike iz Evrope v Ameriko ali obratno po 1740 dolarjev ali v naši valuti približno 50.000 lir.

Vožnja preko oceana v zraku nikakor ne bo dolgačasna kakor s parniki, ker lahko postaneš vsake 3 do 4 ure in se na postaji nekoliko sprehodiš in okreпчаš v tamošnjem hotelu, ki bo opremljen z vso razkošnostjo.

Inženir Armstrong je sedaj že začel konstruirati tak otok. Ko bo gotov, ga bo zasidral v bližini obale, da ga v praksi preizkusi. Povzročal bo tudi umetnim potom velike valove, da bi videl, kako učinkujejo na postajni otok. Ako se izkaže, da načrt njegovih postaj ni dober, ga bo popravil že sedaj, da ne bo kasneje nesreč.

J. B.

ČASTIVREDNA TRGOVCA.

Dva metlarja sta prodajala svoje blago v Trstu. Ko je eden že skoraj vse prodal, drugi pa še nič, je ta dejal prvemu: »Ne gre mi v glavo, tovariš, kako moreš dajati svoje melle tako poceni. Saj vendar kradem tudi jaz sirčeje za svoje melle in z vezanjem komaj zaslužim svojo dnino.«

»To ti pa verjamem, tovariš«, je dejal prvi, »jaz kradem svoje, ko so že zvezane.«

(J. P. Hebel. — A. R.)

Nekaj o narodnih nošah in dečvah.

Ce bi začeli primerjati narodne noše posameznih narodov, bi skoraj ne vedeli, kje naj začnemo, kajti vsak narod ima različne vzorce, katerih število se ravna ne samo po okusu ljudstva, temveč tudi po okoliščinah podnebja in zemlje, kjer prebiva, načina življenja, zgodovinskega vpliva sosednih narodov, po posebnih gospodujočih in marsikaterih drugih vzrokih. Navedem samo par značilnih primerov pri Slovanih.

Trdijo, da so južni ljudje veseljaki, a severnjaki preračunljivi in resni. Res je tako, toda le do gotove meje. Oni, katerih življenje je irdo, težko in skromno, morajo prilagoditi temu primerno tudi svojo nošo. Tako vidimo naše Istrane v solidno trajnih, toda skromnih, mrkih oblekah. Nasprotno so naši hribovci, kjer jim nudi narava več ugodnosti za boljše in brezskrbnejše življenje, v tem že razkošnejši, v nekaterih krajih že skoraj bahavi. Imam v mislih vedno le narodne noše!

Ce gremo k severnim Slovanom, se nam to vnovič potrdi. Čehoslovaki so jako lep primer. Čehi bolj preračunljivi, niso tako mikavno in živo oblečeni, kljub bogatosti svoje zemlje, kot temperamenta polni, brezskrbni Slovaki, dasi se opaža med oblekami obeh velika medsebojna vez.

Razkošnost in okus posameznih narodnih oblačil se ravna tudi po lastniku samem, ki jih okraši v okvirju običaja svojega bivališča — seveda primerno svojemu bogastvu. Nekatere slovenske narodne noše imajo na desetisoče vredne zlate okraske (zaponke, uhane, pas, motivi na zavijački, verižice itd.). Kar se tiče Slovanov, imajo ob slovesnih prilikah bogati Rusi najdražje nakite, sestojече v glavnem iz biserov in zlata, katerih vrednosti se cenijo na ogromne vsote. Da se ženske bolj lepoticijo in da imajo razkošnejšo, živahnijo in na barvah bogatejšo obleko kot moški, tudi kar se tiče narodnih noš, je samo ob sebi razumljivo.

Ne bo odveč, ako pripomnim na tem mestu, da so tudi narodni običaji, posebno pa narodno petje v precej veliki zvezi z narodnimi oblački in seveda tudi z značajem naroda, katerih čisti odsev so ravno narodne pesmi in njih napevi.

Mimogrede naj omenim tudi, da so v srednjem veku in tudi pozneje oblasti predpisale obleke za posamezne stanove. V glavnem so ravno ona oblačila kmetskega ljudstva, posebno pri Slovencih, prave narodne noše, ki so se v večji ali manjši meri ohranila do danes.

Radi raznih vzrokov je začel narod opuščati narodne noše; cenejšim in enostavnej-

šim industrijskim izdelkom je bila lahka pot; bili so podpirani od modne blaznosti in so se začeli uveljavljati tudi na deželi, ko so si že popolnoma osvojili mesta. Grozila je nevarnost, da se uniči in zakopje v pozabljenje pravi vnani izraz posameznih narodov. Več starih ženic se mi je že položilo, kako današnji svet in posebno mladina omalovažuje stare družinske spomine in svetinje. V svojem svetem navdušenju za starino so sklenile, da vzamejo v grob svilene rute, obleke itd., ki so jih imele one in tudi njih matere pri poroki, ker so prepričane, da bi mladina ne zna la ceniti svetosti teh družinskih zakladov. Težko je človeku, ko sliši kaj takega.

Koliko narodnih svetinj v obliki narodnega blaga je izginilo iz naše dežele, je težko določiti. Kar niso pokupili tujci za smešne in malenkostne nizke cene, je uničila vojna. Begunstvo je zahtevalo svojih žrtev tudi na tem polju. Mnogo blaga in predmetov, nanašajočih se na naše narodne obleke, običaje itd., je bilo v tem času izgubljenih ali pa vsled gladu beguncev prodanih.

Komenske dečve.

Uvidevajoč nevarnost, ki preli narodu z izgubo narodnega blaga, so začeli posamezniki z energičnim delom za ohranitev tega, kar je živa priča nekdanjega življenja naroda. Svetovni pisatelji, slikarji, kiparji človekoljubi, itd., so začeli obdelovati motive, kjer ne pride samo do izraza, temveč tudi do časti narodno blago. Še pri kinematografskih podjetjih je prodrla ta ideja, da ne omenjam niti modnih kraljev, ki zajemajo gradivo za vedno se izpreminjajočo modo, ravno pri narodnih samih, ki imajo glavno in neizcrpno zalogo najraznovrstnejših uporabljivih osnutkov. Na vseh razstavah ženskih ročnih del in tovarniških del imamo priliko občudovati narodne motive t. j. liste, katerih koren je iskali ravno

med narodom. Isto je bilo na letošnji poletni svetovni razstavi v Parizu, ne samo na jugoslovanskem, temveč tudi na oddelkih drugih narodov.

Dandanes se skoro ne moremo predstavljati družinskih, narodnih, državnih in cerkvenih slavnosti, kjer bi ne bile zastopane narodne noše ali pa narodni običaji.

Nova nabava narodne noše je združena večkrat s tako velikimi stroški, da se je ne more vsakdo omisliti. Zato smo začeli Slovenci uporabljati kot predhodno sredstvo, jako praktične dečve. Dečva imenujemo žensko obleko, ki je posneta po ženski narodni noši. Obleka dečve sestoji iz oplečja, krila z modercem, predpasnika, svilene rute in zavijačke ali pa naglavne rute. Oplečje je belo, navadno iz tankega platna. Rokavi ob ramenih so zelo široki in nabrani, zožujejo se, toda tako, da so pri zapestju, kjer se zapenjajo, še vedno nabrani. Rokavi lahko segajo tudi samo do lakrov, kjer se oprijemljejo roke s pomočjo všite lastike ali pa navadnega traka. Na koncu rokavov, kakor tudi na vrtni odprtini oplečja, ki je tudi nabrano, navadno potom vrvice, so prišite bele redke čipke, širše čipke so na rokavih.

Več proste izbere pri kakovosti blaga in v barvi je na razpolago pri krilu in modercu. Oboje je iz enakega blaga, tudi kar se tiče barve. Ravno v tem sem opazil mnogo nedoslednosti, kajli marsikje imajo dekleta črne moderce, a krila enobarvna ali običajna kot se uporabljajo za dečve.

Krilo je v pasu precej nabrano in prišito k modercu, ki je zadej ali gladek ali tudi malo nabran. Krilo ima 1-3 trakove,

ki so prišiti ob spodnjem robu krila, toda v primerni razdalji drug od drugega, tako, da je prvi okrog 10 cm nad spodnjim robom. Barva teh trakov naj se ujema z barvo krila, podlago ima le moderc.

Za najnavadnejše dečve se uporablja blago imenovano parkal, včasih tudi tanko volneno blago, katero ne sme imeti črnega ozadja, ker slovenske narodne noše uporabljajo črno barvo običajno le v manjši meri in le v okras k drugim barvam. Pač pa so druge barve zelo dobrodošle. Največkrat se uporablja temno modro in cinober rdeče. Blago je prefliskano z raznimi cvetlicami. Volneno blago ima všite cvetke. K takim dečvam se

navadno uporabljaja majhen bel predpasnik, ki je okrašen z narodnimi motivi. Privezuje se z dolgimi beli trakovi, tako, da je pentija od zadaj.

Mnogo lepše in originalnejše dečve so one, katerih krilo, moderc in predpasnik je iz surove ali pa prave svile. Oplečje je enako, kot prej opisano. Seveda so take dečve, katere lahko imenujemo že skoro prave narodne noše, mnogo dražje, a je njih vlis povsem drug, docela slovesen in so radi tega tudi bolj cenjene. Blago je enobarvno, takr za krilo in za moderc, ki sta narejena po vzorcu navadne dečve, kakor tudi za predpasnik, ki je navadno svetlejšje barve, toda take, da harmonizira z barvo obleke. Poleg tega je obrobjen predpasnik s čipkami, katerih barva naj ne kvira vlisa celotne obleke.

Končno naj omenim še zavijačko, katerih imamo Slovenci jako mnogo vrst. Najprimernejša za dekleta je nizka zavijačka, ki se oprijemlje cele glave. Namesto zavijačke se tudi lahko uporabljaja naglavna rufa, volnena ali svilena.

Da bo slika dečve popolna, ji moramo dati še svileno rufo s franžami. To nosijo čez rame ali se sprednja konca zafakneta spredaj križem za pas predpasnika.

Pojav oživljenja narodnih noš in sploh narodnih motivov se ne širi samo pri nas, temveč tudi pri vseh ostalih kulturnih narodih. Naše babice naj ne obupavajo več, kajti ravno ono, kar so same tako čislale in prejele kot dekleta v dar od svojega izvoljenca, lepo svileno rufo, je vnovič z brzimi koraki na pohodu med našo mladino. Kot nekdanj, tako naj tudi zdaj odkazuje naša mladina najčastnejša mesta spoštovanju narodnih zakladov — noš, motivov in običajev.

Vladimir Št.

KRATKA POSTAJA.

V starih časih, ko so se še s pošto vozili, je dejal poštar židu, ki se je bil pripeljal z dvema konjema na postajo: »Od tu morate vzeti tri. Ore navkreber in cesta je na novo nasuta. Zato pa boste v treh urah na mestu.«

Žid je vprašal: »Kdaj pa bom na mestu, če vzamem štiri?« —

»V dveh urah.« —

»In če jih vzamem šest?« —

»V eni uri.« —

»Veste kaj«, je dejal končno žid, »naprezite jih osem, potem se mi sploh ne bo treba odpeljati.«

(J. P. Hebel. — A. R.)

PREBIVALSVO EVROPE.

Ta slika nam nazorno predočuje število prebivalcev posameznih držav Evrope v milijonih, ob enem nam množino prebivalstva kaže večji ali manjši mož, ki stoji na karti.

Amundsenov polet na severni tečaj.

Ze v lanskem Koledarju smo prinesli opis severnega tečaja in priprav za Amundsenov polet. Tedaj Amundsen ni poletel, ker se mu priprave še niso zdele dovolj varne. Poletel pa je letos (1925). Naj nam Amundsen sam opisuje, kako se mu je godilo v ledu in mrazu, v borbi za golo življenje:

Ko sta bili letali pripravljani — tako opisuje Amundsen — (21. maja), smo ob 1. še obedovali, kakor navadno. Nato smo se oblekli, pripravili svojo prtljago in jo opremili s potrebnimi napisi, da bi vsaj ti prišli kdaj nazaj v domovino, ako bi se mi ne vrnili več. Vsi naši prijatelji in prebivalci New Aalesunda so se medtem zbirali okoli naših letal. Oba pilota, Rijser Larsen in Dietrichson, sta zadnjič preizkusila stroje in vzmete na njih. Ob 4.15 popoldne smo pognali motorje v tek, da so se ogreli. Tekli so 45 minut prav počasi.

Potem smo splezali v letali. Rijser Larsen in Bjerknas sta se posvetovala še o vremenu, vsak izmed nas je še pregledal svojo prtljago. Motorji so brneli, dočim jih je Green še zadnjič preizkušal.

Dogovorjeno je bilo, da se moje letalo, ki ga je vodil Rijser, prvo dvigne. Dietrich-